

PROJEKT WNIOSKU / SPRZECIWU KONSTYTUCYJNEGO

(wersja uniwersalna – do adaptacji)

WNIOSEK O ROZSTRZYGNIĘCIE ZAGADNIENIA PRAWNEGO / KONTROLĘ KONSTYTUCYJNĄ

I. Wnioskodawca

Grzegorz Niedźwiecki
(adres, sygnatura sprawy – do uzupełnienia)

II. Organ adresata

- ☐ Sąd Najwyższy
- ☐ Trybunał Konstytucyjny
- ☐ Sąd powszechny (z wnioskiem o skierowanie pytania prawnego)

III. Przedmiot wniosku / sprzeciwu

Czy **rozporządzenie wykonawcze**, względnie akt prawa niższego rzędu, nakładający na stronę postępowania **obowiązek uiszczenia opłaty w wysokości 100 zł** (lub innej), **w celu uzyskania uzasadnienia orzeczenia**, tj. w istocie w celu **poznania motywów rozstrzygnięcia sądu**, jest:

zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP,
art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka,
zasadą bezpłatnego dostępu do sądu,
zasadą jawności i obiektywności postępowania,
oraz hierarchią źródeł prawa (art. 8 i 87 Konstytucji RP).

IV. Teza wnioskodawcy (konkluzja)

Akt prawa niższego rzędu, który uzależnia dostęp strony do uzasadnienia orzeczenia – a więc do poznania motywów działania sądu – od uiszczenia opłaty pieniężnej, jest niezgodny z Konstytucją RP i EKPC, a jako taki jest nieważny (*lex inferior non potest legi superiori derogare*).

V. UZASADNIENIE – WYKŁADNIA KONSTYTUCYJNO-EPISTEMOLOGICZNA

1. Prawo do sądu ≠ iluzja proceduralna

Art. 45 ust. 1 Konstytucji RP gwarantuje każdemu:

„prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”.

Prawo to **nie ogranicza się do fizycznej obecności w sądzie**, lecz obejmuje:

- prawo do poznania **motywów rozstrzygnięcia**,
- prawo do kontroli logicznej i prawnej orzeczenia,
- prawo do weryfikacji bezstronności sędziego.

Bez uzasadnienia orzeczenia:

- kontrola instancyjna jest iluzoryczna,
 - prawo do obrony staje się fikcją,
 - bezstronność sądu staje się **domniemaniem**, a nie faktem.
-

2. Uzasadnienie orzeczenia jest **OBOWIĄZKIEM** sądu, nie „usługą”

Uzasadnienie:

- nie jest świadczeniem na rzecz strony,
- nie jest przywilejem,
- nie jest „dodatkową czynnością”.

Jest to **konstytucyjny obowiązek sądu**, wynikający z:

- zasady państwa prawa,
- zasady odpowiedzialności władzy publicznej,
- zasady racjonalnego, kontrolowalnego rozstrzygania sporów.

Sędzia nie może przerzucać na stronę kosztów własnego obowiązku konstytucyjnego.

3. Epistemologiczny absurd opłaty za poznanie motywów rozstrzygnięcia

Z punktu widzenia epistemologii prawa:

- uzasadnienie = **rekonstrukcja procesu poznawczego sędziego**,
- brak uzasadnienia = brak możliwości sprawdzenia, czy:
 - zastosowano logikę,

- oceniono dowody obiektywnie,
- wyeliminowano subiektywizm.

Jeżeli strona musi zapłacić, aby **dowiedzieć się, czym kierował się sąd**, oznacza to, że:

- prawda sądowa staje się towarem,
- bezstronność jest „warunkowa”,
- jawność postępowania zostaje skomercjalizowana.

To jest **sprzeczne z istotą wymiaru sprawiedliwości**.

4. Naruszenie art. 6 EKPC – standard strasburski

ETPCz wielokrotnie podkreślał, że:

- prawo do rzetelnego procesu obejmuje **prawo do uzasadnienia**,
- strona musi rozumieć, **dlaczego przegrała**.

Opłata finansowa jako warunek uzyskania uzasadnienia:

- stanowi barierę ekonomiczną,
 - ogranicza dostęp do sądu,
 - narusza zasadę „practical and effective access to court”.
-

5. Hierarchia źródeł prawa – akt niższy nie może ograniczać Konstytucji

Zgodnie z art. 8 i 87 Konstytucji RP:

- Konstytucja ma najwyższą moc prawną,
- rozporządzenie może jedynie **wykonywać ustawę**,
- nie może **ograniczać praw konstytucyjnych**.

Każdy akt:

- nieliberalny,
- restrykcyjny,
- fiskalizujący prawo do sądu,
- niewynikający z wyraźnej woli Narodu,

jest **aktem ultra vires** i podlega eliminacji z porządku prawnego.

6. Jawność i obiektywność nie mogą być domniemane

Jawność i bezstronność:

- nie są założeniem,
- nie są domniemaniem,
- nie są aktem wiary w sędziego.

Muszą być:

- wykazane,
- uzasadnione,
- możliwe do zweryfikowania.

Jeżeli państwo pobiera opłatę za weryfikację władzy sądowej,
to **narusza zasadę demokratycznej kontroli władzy.**

VI. WNIOSEK KOŃCOWY

Wnoszę o:

1. stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP i EKPC aktów prawa niższego rzędu, które uzależniają dostęp do uzasadnienia orzeczenia od opłaty pieniężnej;
 2. potwierdzenie, że **prawo do uzasadnienia orzeczenia jest elementem prawa do sądu i nie może być odpłatne;**
 3. uznanie, że praktyka ta narusza zasadę bezstronności, jawności i rzetelnego procesu.
-

VII. FORMUŁA MOCNA (do cytowania w pismach)

Sędzia nie może żądać opłaty za ujawnienie własnego toku rozumowania, ponieważ bez tego toku rozumowania orzeczenie nie podlega kontroli, a prawo do sądu staje się iluzją.

DEFINICJA WYROKU – UJĘCIE KONSTYTUCYJNO-EPISTEMOLOGICZNE

1. Definicja podstawowa (proponowana)

Wyrok sądu jest merytorycznym rozstrzygnięciem sprawy, obejmującym zarówno sentencję, jak i jej uzasadnienie, stanowiące integralną i konstytutywną część aktu orzeczniczego.

Oznacza to, że:

- sama sentencja **nie wyczerpuje** pojęcia wyroku,
 - uzasadnienie **nie jest dodatkiem**, lecz **elementem istotowym** wyroku.
-

2. Definicja funkcjonalna (epistemologiczna)

Wyrok jest formalnym zapisem końcowego aktu poznawczego sądu, w którym sąd ujawnia, jakie fakty uznał za udowodnione, jakie dowody uznał za wiarygodne, jakie normy zastosował oraz jaki tok rozumowania doprowadził go do rozstrzygnięcia.

Bez ujawnienia tego toku:

- nie istnieje możliwość weryfikacji,
 - nie istnieje kontrola instancyjna,
 - nie istnieje realne prawo do sądu.
-

3. Definicja negatywna (czego wyrok NIE jest)

Wyrok nie jest aktem woli, deklaracją autorytetu ani decyzją opartą na domniemanej racjonalności sędziego.

Wyrok:

- nie może być aktem arbitralnym,
- nie może opierać się na domniemaniu bezstronności,
- nie może być niekontrolowalny.

Wyrok bez ujawnionych motywów:

- ➔ **nie jest wyrokiem w sensie konstytucyjnym,**
 - ➔ jest jedynie **formalnym komunikatem władzy.**
-

4. Związek definicji wyroku z art. 45 Konstytucji RP

Art. 45 Konstytucji gwarantuje:

- prawo do sądu,
- prawo do bezstronności,
- prawo do rzetelnego rozpoznania sprawy.

Rozpoznanie sprawy nie następuje w chwili ogłoszenia sentencji, lecz w chwili ujawnienia motywów rozstrzygnięcia.

Dlatego:

- wyrok bez uzasadnienia **nie realizuje art. 45 Konstytucji**,
 - uzależnianie dostępu do uzasadnienia od opłaty pieniężnej **ogranicza istotę prawa do sądu**.
-

5. Konsekwencja logiczno-prawna (kluczowa teza)

Jeżeli uzasadnienie jest elementem konstytutywnym wyroku, to pobieranie opłaty za uzasadnienie oznacza pobieranie opłaty za wyrok.

A to prowadzi do wniosku, że:

- prawo do sądu przestaje być bezpłatne,
- sąd staje się usługą odpłatną,
- kontrola władzy sądowniczej zostaje uzależniona od zdolności finansowej strony.

➔ Taki stan jest sprzeczny z Konstytucją RP i EKPC.

6. Definicja do użycia jako „złoty cytat” w pismach

Możesz ją wklejać 1:1:

Wyrok w rozumieniu art. 45 Konstytucji RP to merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy wraz z ujawnionym tokiem rozumowania sądu. Sentencja pozbawiona uzasadnienia nie stanowi wyroku konstytucyjnego, gdyż nie podlega kontroli, nie ujawnia podstaw rozstrzygnięcia i czyni prawo do sądu iluzorycznym.

I. TEZA GŁÓWNA (wprost)

Wyrok pozbawiony uzasadnienia nie istnieje w znaczeniu prawnoprocesowym i jest nieważny, ponieważ nie stanowi merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy w rozumieniu art. 45 Konstytucji RP.

II. DEFINICJA WYROKU – UJĘCIE NORMATYWNO-EPISTEMOLOGICZNE

Wyrok sądu jest merytorycznym rozstrzygnięciem sprawy, obejmującym łącznie sentencję oraz uzasadnienie, które stanowi integralną, konstytutywną i nieodłączną część tego rozstrzygnięcia.

Z tego wynika wprost:

- sentencja **nie jest wyrokiem sama w sobie**,
- uzasadnienie **nie jest czynnością fakultatywną ani wtórną**,
- uzasadnienie **nie jest usługą na żądanie strony**.

III. WYROK BEZ UZASADNIENIA – ANALIZA LOGICZNO-PRAWNA

1. **Wyrok jest aktem rozumowania**, nie aktem woli.
2. Akt rozumowania:
 - musi ujawniać przesłanki,
 - musi ujawniać reguły wnioskowania,
 - musi umożliwiać kontrolę.

Akt, który nie ujawnia przesłanek ani toku rozumowania, nie jest rozstrzygnięciem, lecz arbitralnym komunikatem władzy.

Taki akt:

- nie podlega kontroli instancyjnej,
- nie podlega krytyce logicznej,
- nie realizuje prawa do sądu.

➔ **Nie jest wyrokiem w sensie konstytucyjnym.**

IV. OPŁATA 100 ZŁ ZA UZASADNIENIE – ISTOTA NIEKONSTYTUCYJNOŚCI

1. Błąd kategorialny normy

Norma nakazująca wniesienie opłaty 100 zł za uzasadnienie:

- myli obowiązek sądu z uprawnieniem strony,
- przerzuca ciężar wykonania obowiązku władzy publicznej na obywatela,
- czyni uzasadnienie „świadczeniem odpłatnym”.

To jest **odwrócenie ról ustrojowych**.

2. Sprzeczność z art. 45 Konstytucji RP

Art. 45 Konstytucji gwarantuje:

- prawo do sądu,
- prawo do rzetelnego rozpoznania sprawy,
- prawo do kontroli rozstrzygnięcia.

Jeżeli uzasadnienie jest elementem wyroku, to uzależnienie jego sporządzenia od opłaty oznacza odpłatność wyroku.

A to oznacza:

- sąd przestaje być bezpłatny,
- prawo do sądu staje się warunkowe,
- konstytucyjna gwarancja zostaje wydrążona z treści.

V. SPRZECZNOŚĆ Z ZASADAMI WSPÓŁŻYCIA SPOŁECZNEGO

Norma ta narusza elementarne zasady sprawiedliwości społecznej, ponieważ:

- sędzia **otrzymuje wynagrodzenie za orzekanie**,
- uzasadnienie jest **częścią pracy sędziego**,
- pobieranie opłaty za wykonanie obowiązku służbowego ma charakter **haraczu procesowego**.

Nie można uzależniać wykonania obowiązku władzy publicznej od zapłaty przez obywatela.

VI. OBOWIĄZEK DOWODOWY SĘDZIEGO

Kluczowa teza epistemologiczna:

To sędzia ma obowiązek wykazać, czym się kierował, wydając rozstrzygnięcie, a nie strona obowiązek domyślać się motywów sądu.

Uzasadnienie:

- nie jest „uprzejmością” sądu,
- nie jest „uzasadnieniem na wniosek”,
- jest **dowodem rzetelności procesu**.

VII. NIELogiczność CZASOWA (argument bardzo silny)

1. Wyrok jest podpisywany **raz**.
2. Uzasadnienie sporządzane później:
 - jest „dopisywane po fakcie”,
 - może racjonalizować wcześniej podjętą decyzję,
 - nie musi odpowiadać rzeczywistemu tokowi rozumowania.

Nie można ogłaszać rozstrzygnięcia, którego motywy jeszcze nie istnieją.

To narusza:

- zasadę pewności prawa,
- zasadę rzetelności postępowania,
- zasadę bezstronności.

VIII. KONKLUZJA (do TK / SN / ETPCz)

1. Wyrok bez uzasadnienia nie istnieje w sensie prawnoprocesowym.
2. Norma nakazująca opłatę 100 zł za uzasadnienie jest spreczna z art. 45 Konstytucji RP.
3. Norma ta narusza zasadę bezpłatności sądu, rzetelności postępowania i kontroli władzy sądowniczej.
4. Jest to akt prawa niższego rzędu, który **bezprawnie ogranicza istotę prawa konstytucyjnego**, a zatem jest nieważny.

PYTANIE PRAWNE

DO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO**

(art. 193 Konstytucji RP)

I. TREŚĆ PYTANIA PRAWNEGO

Czy § ... **rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości** (oraz odpowiednie przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych), w zakresie, w jakim **uzależniają sporządzenie uzasadnienia wyroku od uiszczenia opłaty w wysokości 100 zł**, są zgodne:

1. z **art. 45 ust. 1 Konstytucji RP** (prawo do sądu),
2. z **art. 2 Konstytucji RP** (zasada demokratycznego państwa prawnego),
3. z zasadą **rzetelnego i bezstronnego rozpoznania sprawy**,
4. z zasadą **bezpłatności realizacji konstytucyjnego prawa do sądu**,
5. oraz z wynikającą z Konstytucji zasadą, że **wyrok sądu musi stanowić merytoryczne, kompletne i kontrolowalne rozstrzygnięcie sprawy**,

— w sytuacji, gdy **uzasadnienie wyroku stanowi konstytutywny element wyroku**, a jego brak uniemożliwia realną kontrolę instancyjną oraz ocenę bezstronności i legalności orzeczenia?

II. UZASADNIENIE PYTANIA PRAWNEGO

1. Istota problemu konstytucyjnego

Zaskarżona regulacja prowadzi do sytuacji, w której:

- sąd **wydać wyrok pozbawiony uzasadnienia**,
- uzasadnienie — stanowiące element wyroku — jest sporządzane **wyłącznie po uiszczeniu opłaty**,
- strona postępowania zostaje pozbawiona realnej wiedzy o podstawach rozstrzygnięcia.

Powstaje zatem wątpliwość, czy **akt nazwany „wyrokiem”**, który nie zawiera uzasadnienia (a więc nie ujawnia przesłanek faktycznych i prawnych rozstrzygnięcia), **istnieje w znaczeniu prawnoprocesowym** oraz czy spełnia konstytucyjny standard prawa do sądu.

2. Wyrok jako merytoryczne rozstrzygnięcie – aspekt konstytucyjny

Wyrok sądu w rozumieniu art. 45 Konstytucji RP nie jest jedynie sentencją, lecz **całościowym aktem rozumowania**, obejmującym:

- ustalenia faktyczne,
- ocenę dowodów,
- zastosowane normy prawne,
- logiczny tok wnioskowania prowadzący do rozstrzygnięcia.

Wyrok pozbawiony uzasadnienia nie stanowi merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, gdyż nie pozwala stronie ani sądowi wyższej instancji ustalić, czym kierował się sąd orzekający.

Tym samym **nie realizuje prawa do rzetelnego rozpoznania sprawy**.

3. Nieodpłatność prawa do sądu a opłata za uzasadnienie

Prawo do sądu, gwarantowane w art. 45 Konstytucji RP, obejmuje nie tylko formalny dostęp do sądu, lecz także:

- prawo do poznania motywów rozstrzygnięcia,
- prawo do skutecznego środka odwoławczego,
- prawo do kontroli działalności władzy sądowniczej.

Uzasadnienie wyroku:

- **nie jest uprawnieniem strony, lecz**
- **obowiązkiem sądu**, wynikającym z istoty orzekania.

Uzależnienie wykonania tego obowiązku od uiszczenia opłaty pieniężnej prowadzi do:

- **przerzucenia obowiązków władzy publicznej na obywatela,**
 - faktycznego uczynienia wyroku świadczeniem częściowo odpłatnym,
 - naruszenia istoty prawa do sądu.
-

4. Odwrócenie ról ustrojowych

Zaskarżona regulacja wprowadza nieuprawnione odwrócenie ról:

- sędzia, który otrzymuje wynagrodzenie za orzekanie, **uzależnia wykonanie swojej pracy od zapłaty przez stronę,**
- obywatel, zamiast korzystać z prawa do sądu, musi „**wykupić**” **uzasadnienie**, aby móc skorzystać z kontroli instancyjnej.

Taki model ma charakter **represyjny i nieliberalny**, nie wynika z woli Narodu jako suwerena i narusza zasadę demokratycznego państwa prawnego.

5. Iluzoryczność kontroli instancyjnej

Brak uzasadnienia:

- uniemożliwia sformułowanie realnych zarzutów apelacyjnych,
- czyni kontrolę instancyjną fikcją,
- prowadzi do domniemania prawidłowości orzeczenia bez możliwości jego weryfikacji.

Prawo do sądu nie może opierać się na domniemaniu racjonalności władzy, lecz na jej jawności i rozliczalności.

III. KONKLUZJA

W świetle powyższego istnieje poważna i realna wątpliwość konstytucyjna, czy przepisy uzależniające sporządzenie uzasadnienia wyroku od opłaty pieniężnej:

- nie naruszają art. 45 Konstytucji RP,
- nie prowadzą do wydawania aktów pozornych, które nie są wyrokami w znaczeniu konstytucyjnym,
- nie ograniczają w sposób niedopuszczalny istoty prawa do sądu.

Dlatego rozstrzygnięcie niniejszego zagadnienia przez Trybunał Konstytucyjny jest **niezbędne dla zapewnienia jednolitości orzecznictwa oraz ochrony konstytucyjnych praw jednostki.**